

Foto: Øystein Paulsen

Petroleumsindustrien på norsk sokkel har frem til de siste årene foregått så langt til havs at den ikke har vært synlig fra land og har derved heller ikke kommet i konflikt med de interesser og verdier man finner i kystsonen. Det siste tiåret har man opplevd at mer kystnære felt er blitt åpnet og tatt i bruk til leteboring og produksjon, både i Nordsjøen og i Barentshavet. Kystnær oljevirkosomhet bringer Norges viktigste næring inn i den daglige bevisstheten til folk flest og i kontakt med de spesielle miljømessige og samfunnmessige verdiene som finnes i kystsonen.

Erik Olsen

erik.olsen@imr.no

Oljeproduksjonen i Norge er nedadgående, og næringen er derfor på jakt etter nye områder der de leter etter og forhåpentligvis vil finne olje. Kystnære områder har frem til nå ikke vært undersøkt eller utnyttet i særlig stor grad, hovedsakelig fordi man har gjort store funn lenger til havs, men også fordi man har villet unngå de potensielle konflikter man har i kystsonen. Samtidig representerer enkelte kystnære områder som Lofoten–Vesterålen og Mørebanken noen av de mest interessante områdene for petroleumsnæringen. Seismiske undersøkelser her har avdekket interessante strukturer der det kan finnes olje og gass. Oljenæringen selv anser spesielt sokkelen utenfor Lofoten–Vesterålen som et område der man har store forhåp-

ninger om å finne olje eller gass, noe som gjør at de ønsker å komme i gang med leting der så snart som mulig.

Den unike kystsonen

Kystsonen representerer unike natur- og samfunnmessige verdier som har gjort at flere etater og aktører, blant annet Havforskningsinstituttet, fram til nå har frarådet petroleumsvirksomhet her. Regjeringen tok i 2006 de fagbaserte råd til følge og besluttet i Forvaltningsplanen for Lofoten–Barentshavet at det i kystsonen fra Røst til grensen mot Russland ikke skal åpnes for ny petroleumsvirksomhet. Forvaltningsplanen skal revideres i 2010, og beslutningen om å stenge kystsonen for petroleumsvirksomhet blir tatt opp til ny vurdering da. For Norskehavet er en lignende forvaltningsplan under utarbeidelse, men om kystsonen her blir vernet for ny petroleumsvirksomhet er foreløpig ikke besluttet. Det står imidlertid

klart at også her ønsker næringen tilgang til attraktive arealer nært kysten, spesielt på Mørebankene.

Den norske kystsonen er svært produktiv og spiller en sentral rolle for økologien langs kysten og havområdene i Nordsjøen, Norskehavet og Barentshavet. Kystsonen er både i forvaltningsplanene for Lofoten–Barentshavet og Norskehavet utpekt som et særlig verdifullt område for dens økologiske verdi for alt fra plankton til sjøpattedyr. Mange biologiske komponenter i kystsonen er dessuten svært stedbundne eller helt immobile slik som tareskog og fuglefjell, og negativ miljøpåvirkning i slike områder har derfor en spesielt stor negativ effekt da taren eller fuglene ikke kan flytte seg bort.

En rekke fiskeslag trekker inn til kysten eller kystnære banker for å gyte. Fiskeegg

og -larver driver med kyststrømmen fra gytefeltene langs kysten, nordover og helt inn i Barentshavet. I tillegg er kystsonen et rikt habitat for lokale stammer av fisk og krepsdyr. Samlet representerer disse et enormt ressursgrunnlag som mat for toppredatorer som sjøpattedyr og sjøfugl, og som fangstbare ressurser for kystfiskeflåten. Vår langstrakte og varierte kyst er også viktig for rekreasjon både for lokalbefolkning og turister og gir grunnlaget for en rik reiselivsnæring. Kystsonen har derfor en svært stor og unik verdi ut fra biologiske så vel som samfunnsøkonomiske kriterier.

er det kun torskeeggene som ble gytt ved Henningsvær 5. mars som vil overleve til voksen alder. Hvis det da samtidig skjer et begrenset oljeutslipp ved Henningsvær 5. mars, kan det ramme alle de egg som skulle ha vokst opp til voksen alder. Dette er et ekstremt eksempel, men illustrerer at oljevirkosomhet i eller i nærheten av kystnære gytefelt i verste tilfelle kan få betydelige konsekvenser for de fiskebestandene som gyter der. Derfor har Havforskningsinstituttet frem til nå frarådet alle former for offshore petroleumsvirksomhet i slike kystnære og andre særlig verdifulle områder.

Torskelarver

Kystnær oljevirkosomhet

Oljevirkosomhet kan påvirke miljøet gjennom seismiske undersøkelser, arealbeslag med påfølgende ødeleggelse av bunnhabitater, og gjennom regulære- og uhellsutslipp. Uhellsutslippene har det største potensialet for å ramme store områder og betydelige deler av den biologiske produksjonen. Spesielt er fiskeegg og -larver sårbare for oljeforurensing, og Havforskningsinstituttet er derfor spesielt bekymret for potensialet til en oljeinstallasjon å påvirke produksjonen og derved veksten til våre fiskebestander. Denne risikoen er vanskelig å kvantifisere fordi man ennå ikke kjenner de prosesser som styrer den naturlige overlevelsen fra egg til voksen fisk godt nok. De fleste fiskebestander gyter enorme mengder egg, og det er en forsvinnende liten andel som overlever til voksen alder. Man antar at overlevelse varierer fra sted til sted og gjennom gytesesongen, men man kjenner ikke disse prosessene så godt at de lar seg tallfeste. Satt på spissen kan man tenke seg at i ett år

Er da alle former for petroleumsvirksomhet utenkelige i kystsonen? Oljenæringen i land som Tyskland og Storbritannia har vist svært stor vilje til å sette i verk spesielle tiltak for å kunne operere kystnært i svært verdifulle områder. Dette innebærer blant annet å minimere det fysiske arealbeslaget, en forhøyet oljevernberedskap og utstrakt bruk av horisontal boring. På Wych Farm i Poole, Sør-England, har man boret over 10 km ut fra anlegg på land for å nå petroleumsressurser på sokkelen i havet utenfor. På denne måten reduseres utslippsrisikoen betraktelig, og konflikten med andre næringer og bunnpåvirkning og arealbeslag til havs fjernes helt. Denne typen tekniske løsninger som radikalt reduserer eller helt fjerner miljørisiko, må på plass for at petroleumsvirksomhet i kystnære verdifulle områder kan drives på en miljømessig forsvarlig måte. Frem til slike løsninger er på plass, også for leteboring, anbefaler Havforskningsinstituttet en streng føre-var-tilnærming til kystnær petroleumsvirksomhet.

The Petroleum Industry in the Coastal Zone

The petroleum industry in the Norwegian EEC has up to now operated far offshore, but in the last 10 years developments closer to shore and the coastal zone have been initiated. Norwegian petroleum resources are dwindling, and the industry is therefore keen on accessing coastal area, especially off Lofoten–Vesterålen and the Møre bank area. These areas and the coastal zone in general are particularly valuable areas both from an ecological and socioeconomic perspective. Fish egg and - larvae are the most vulnerable life-stages, and an oil spill has the potential of affecting a large portion of a year class. The Institute of Marine Research therefore advises against offshore petroleum developments in such valuable areas as the coastal zone.